

KAPITEL 5

DÖDEN PÅ ETT KORS

Det dröjde inte många minuter innan de båda männen svischat igenom Londons tunnelbanenät och åter befann sig på hemmaplan. Johns tankar hade under den korta resan snurrat kring kvällens omtumlande händelser nere i bårhusets lokaler, men också kring hur Sherlocks övningar kunde relatera till en verklig korsfästelse utanför Jerusalems stadsmurar för tvåtusen år sedan. Sherlock hade låtit honom hållas i sina tankar. Själv satt han under resan och masserade sina skulderpartier. Det var tydligt att de fortfarande värkte en hel del.

John satte sig tillrätta i fätöljen hemma i lägenheten, och tog upp tråden på nytt:

– Nå, låt höra nu. Dog Jesus på korset eller finns det rum för osäkerhet?

Sherlock satte sig med viss ansträngning till rätta i soffan mitt emot.

– Ajajaj... Inte för att jag direkt var nära döden därnere, men fy vad det tog hårt på muskler och leder. Sherlock samlade sig och fortsatte:

– Det var viktigt för mig att själv utföra experimentet att hängas upp på stängen därnere i bårhuset. Självklart var det tungt att andas, men det verkligt svåruthärdliga var smärtan, även när jag avlastade en del kroppsvikt på stolsryggen. Redan efter fem minuter började smärtan nästan bli mer än jag klarade av. Men jag ville ändå fortsätta experimentet så länge att jag kunde få ett hum om hur kroppen påverkades. Hur det hade känts efter en eller till och med ett par timmar vågar jag inte ens tänka på, grimaserade Sherlock.

– Döden bör alltså ha kommit som en befrielse för en korsfäst?

– Utan tvekan. Du och jag har ju stött på flera nutida brottslingar med en stor uppfinningsrikedom när det gäller att plåga sina medmänniskor. Men romarna hade verkligen lyckats i sitt uppsåt att utforma ett så diaboliskt dödsstraff att det knappast kan överträffas i grymhet. Sherlock tog en tankepaus:

– Betänk då att offren – i likhet med Jesus – ofta först hade piskats svårt, förlorat mycket blod, och som följd av det led av en fruktansvärd törst. Som tillägg till det tvingades man normalt dessutom själv bära tvärbjälken till avrättningsplatsen. De dödsdömda var vid det laget bortom sig av smärta och utmattning – och då hade själva korsfästelsen ännu inte ens börjat!

– Ohyggligt!

Även i den trygga miljön hemma i den egna lägenheten kände John hur olusten återigen kom krypande över honom.

– Men okej – du tycks ju ha läst in dig rejält på det här området, medgav han. Du säger att arkeologerna har funnit kvarlevor från en korsfäst man i Jerusalem. Men det verkligt intressanta hade varit att få veta om det finns några uppgifter om personer som korsfästs men av någon anledning ändå lyckats klara livhanken.

– Jag har gjort lite sådana efterforskningar också! Sherlock gnuggade händerna i förtjusning över att samtalet löpte i just den riktning han önskade. Josefus berättar faktiskt om en händelse när han en dag till sin förfäran upptäckte att tre män som just korsfästes var personliga bekanta till honom.⁵ Han blev så upprörd att han omedelbart bad vakthavande befäl att plocka ner de tre männen.

– Var de fästa med spik eller rep? undrade John.

– Det skriver Josefus tyvärr inte. Han nämner inte heller hur länge de hade hängt på korsen. Så vi vet inte exakt hur illa medfarna offren var när de plockades ner. Men så fort de tagits ner fick de omedelbar vård.

– Och hur fort repade de sig igen? undrade John nyfiket.

Sherlock gjorde en konstpaus och svarade:

– Det här är en central insikt i sammanhanget. Vårdarna lyckades faktiskt rädda en av de tre korsfästa till livet. Men för de två andra var skadorna från behandlingen så svåra att de ändå dog, trots att de räddades från korset och fick bästa tillgängliga vård.

– Så vi bör alltså kunna dra slutsatsen att den som hängde på korset gjorde det ända till döden?

Sherlock nickade.

– Det är den enda slutsats vi kan dra av den information vi har om romerska korsfästelser. Dessutom låg det tydligt i de vaktande soldaternas intresse att ingen hängde kvar längre än absolut nödvändigt. Dels ville de avsluta dagens värv så att de sen kunde återvända till kasernerna, och dels hade de ett mycket enkelt huvuduppdrag: att se till att den dödsdömde faktiskt dog. I uppdraget ingick då också att förbli på avrättningsplatsen tills de dömda helt säkert avlidit.⁶

Nog hade stora delar av världen ändå blivit en bra bit mer civiliserad sen antiken, funderade John tyst för sig själv.

– Jag har funderat lite som yrkesman också, tillade John med viss stolthet i rösten. Ibland kändes det som om Sherlock helt

glömde bort att John besatt en hög professionell kompetens kring människokroppen.

– Utifrån det du berättat nu får jag intrycket att det måste ha synts ganska tydligt rent visuellt när en korsfäst avled. Om benen brukade krossas för att förkorta lidandet, och den döende då behövde dra sig upp med armarna för få luft, så skulle var och en kunna konstatera att döden inträtt när...

– Precis, avbröt Sherlock. När den korsfäste inte längre orkade dra sig upp för att andas.⁷ Johannes anger förresten i sitt evangelium ytterligare en detalj kring Jesu död, som han också säger sig ha bevittnat personligen, tillade detektiven.⁸ När fredagseftermiddagen började bli sen ville judarna skynda på processen så att inga kroppar skulle hänga kvar på korsen under sabbaten. Men när de romerska soldaterna skulle krossa de korsfästas ben för att påskynda döden såg de att Jesus redan var död. Och här kompletterar Johannes med att beskriva hur en soldat gjorde Jesu död helt definitiv...

– ... genom att sticka ett svärd i sidan på honom! avbröt John, plötsligt röd i ansiktet av harm. En skändlig sed – jag har sett liknande på krigsfältet. Man demonstrerar en gång för alla att en fiende har dött, men passar också på att skända hans kropp.

Sherlock överraskades något av sin väns starka reaktion, men fortsatte i saklig ton:

– Huvudsyftet med proceduren var inte att skända, utan att slutligen konstatera dödsfallet. Det förekom inte alltid, men var ett vanligt sätt att avsluta en korsfästelse.⁹

Han fick plötsligt en något bekymrad min:

– Men det lite udda i Johannes redogörelse om spjutet i sidan är den rent kroppsliga beskrivningen av vad som kom ut. Blod och vatten. Hur skulle du förklara det, John?

Den tidigare armeläkaren lutade sig tillbaka och svarade:

– Vatten i ren form förekommer mycket sparsamt i kroppen. Det är normalt uppblandat i blodet, framför allt då i blodplasman. När

den separeras från blodkropparna i laboratorium är plasman inte olik vatten. Men samma sak sker också strax efter att en person avlidit. Men det får inte gå alltför lång tid, då hinner allt stelna. Så om det var detta som skedde var det ytterligare ett medicinskt säkerställande av att Jesus just dött.

Sherlock lade armarna i kors och replikerade med viss reservation.

– Så det är din lösning på ”blod-och-vatten-beskrivningen”?

John funderade ytterligare ett ögonblick.

– Det är klart, om vi tänker ett steg längre skulle det kunna finnas en annan förklaring.

Sherlock lyste upp:

– Nu talar du mitt språk! Om man lyfter på nästa sten finns det allt som oftast en användbar hypotes där också. Låt höra!

– Då skulle jag nästan behöva att du ställde dig upp, så kan jag illustrera.

Sherlock reste sig villigt, medan John kom runt soffbordet till honom.

– Skulle du nu kunna sträcka armarna snett uppåt?

– Du tycker möjligen inte att jag kan ha haft tillräckligt av korsfästelsepositioner i afton? undslapp sig Sherlock med ett skrockande.

– Det tar bara ett ögonblick. Vi tänker oss att du är den korsfäste, jag är romersk soldat. John satte sig ner på huk vid Sherlocks sida. Detektiven grinade illa:

– Jag är ledsen, John. Mina armar är som bly, stönade han och lät armarna falla ner.

– Det går bra. Men om jag nu skulle sticka ett spjut i din sida så skulle det tränga in ungefär... här, förklarade John och lät sitt finger peka snett uppåt framför Sherlocks nu nedfallna arm och in ungefär mitt i hans vänstra sida.

– Det låter högst rimligt, kommenterade Sherlock. Och om du då når in en rejäl bit med spjutet så når du...?

– Då når jag strax lungan.

– Ah, trodde just det! utropade Sherlock och tog sig friheten att sätta sig igen. Och då kommer det verkligt intressanta: vad rinner ut då?

– I det här fallet, för en fånge som under flera timmar hade genomlidit extrem tortyr som till slut ledde till döden, så börjar lungsäcken och i viss mån även hjärtsäcken fyllas med vatten. Om ett vasst föremål sticks via lungan och in i hjärtat strax efter dödsögonblicket är det också blod och en vattenliknande vätska som rinner ut ur såret.

Sherlock lade upp sina armar på armstöden, satte ihop fingertopparna och konstaterade:

– Magnifikt! Vi har förenat teori och praktik, och låtit nutida forskning kasta sitt ljus över dåtidens händelser.¹⁰ Jag tror vi har konstaterat det vi behövde.

– Jag kan bara lägga till, fortsatte John, att jag naturligtvis inte vet huruvida det här spjutet stacks in från höger eller vänster. Inte heller om det rörde sig om blodplasma eller vätska i lungan.

– Nej, det är inte heller bärande för huvudfrågan, höll Sherlock med. Det helt avgörande är att vi bör ha löst steg ett i vårt fall. Nu vågar vi med full visshet slå fast att Jesus från Nasaret avrättades och dog på ett kors.¹¹

John satt eftertänksamt och lät saken sjunka in.

– Frågan är då vad som hände sen, mumlade han.

Det blev tyst ytterligare en stund. Ända tills Sherlock raskt väckte sin rumskamrat från tankarna på den avrättade mannen från Nasaret.

– Så, vill du berätta: vad hände egentligen i Afghanistan?

– Ja, det ja... Det var vid ett tillfälle i Kandahar. Vi hann inte fram med vårt team innan massakern var över. Och liken... John

tystnade. Han tittade bort, och anletsdragen förvreds i en min av avsmak.

Sherlock väntade hövligt. John undslapp sig en lång suck.

– Nej, det där med att behöva bevittna skändade och lemlästade kroppar är inget jag längtar efter att återvända till. Krig gör något fruktansvärt med en människas inre. Både hos den som utför dåden och den som tvingas åse resultatet.

Han rynkade pannan och gjorde en snabb inre översyn över framtida karriärval:

– Nej du, det får bli en alldeles vanlig läkarpraktik för mig framöver. Jag är färdig med armén.

Sherlock funderade en stund, och beslöt sedan att knyta ihop nutida upplevelser med dåtidens:

– Vet du, John. Jag skulle kunna tänka mig att det nog var ungefär med de känslorna som Jesu närmaste upplevde hans död. Men för dem var det något mer än bara en avrättad kropp som de fick ta hand om. Hela deras värld måste ha fallit ihop när den de trodde skulle befria deras folk blev fångslad, torterad och till slut brutalt dödad inför deras ögon. Kan du tänka dig den känslan?

John hummade:

– Jo... Den där fredagen måste ha varit något av det allra mest omskakande en människa kan uppleva. Messiasdrömmarna krossade på en enda dag. Från triumfatoriskt intåg i Jerusalem till total katastrof på mindre än en vecka.

– Precis, fortsatte Sherlock. Det är onekligen svårt att tänka sig mer fullständigt förkrossade människor än de som på sen fredags-eftermiddag hjälptes åt att ta ner Jesu döda kropp och begrava den.

John nickade långsamt och tittade ut genom fönstret. Kvällen var sen och molnfri. Över hustaken mittemot hade fullmånen just gått upp. Ett månvarv kvar till påsk, tänkte John i sitt stilla sinne. Ska detta problem verkligen kunna nå en lösning på den tiden?

Med viss ansträngning reste sig Sherlock upp och satte punkt för pratstunden:

– Det har varit en lång och händelserik kväll. Själv måste jag nog vila mina uttänjda lemmar. Och du har väl en blogg att skriva?

– Inte nu... svarade John eftertänksamt. Det här ärendet känns alltför udda för att dela med offentligheten. Åtminstone i nuläget. Och ja, det är nog dags även för mig att krypa till kojs.

De båda männen släckte och drog sig tillbaka till sitt. Rummet där de suttit blev med ens tyst och öde. Genom fönsterrutan kastade månen sina strålar och lyste upp vissa delar av rummet. Men stora delar låg fortfarande höljda i djupt mörker.